

ĮŽVALGOS

Pasauliui ir Lietuvai susidūrus su pandemija ir jos padariniais ekonomikai, poreikis užtikrinti skaidrumą bei atskaitomybę nesumažėjo, o aukščiausiosios audito institucijos vaidmuo tapo dar svarbesnis reaguojant į ekstremaliosios situacijos suvaldymo mechanizmus, išlaikant viešųjų finansų valdymo drausmę. 2021–2022 m. balandžio mėn. Valstybės kontrolė atliko keturis auditus ir vieną vertinimą, skirtus ekstremaliųjų situacijų ir pandemijos valdymo priemonėms įvertinti; parengė penkias COVID-19 apžvalgas; atliko vertinimus ir auditus su pandemijos valdymu susijusiais klausimais.

ATLIKTI AUDITAI /
VERTINIMAI

PASEKMIŲ VALDymo
ANALIZĖS

SU PANDEMIJOS
VALDymu SUSIJĘ
ASPEKTAI

ATLIKTI AUDITAI / VERTINIMAI

TEISĖTUMO AUDITAS: EKONOMIKOS SKATINIMO IR KORONAVIRUSO (COVID-19) SUKELTŲ PASEKMIŲ MAŽINIMO PRIEMONIŲ PLANO TIKSLO – PADĖTI VERSLUI IŠSAUGOTI LIKVIDUMĄ – ĮGYVENDINIMO TEISĖTUMAS

(2021-06-29 NR. FAE-6)

Ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į nuoseklumo ir informatyvumo stoką planuojant išlaidas COVID-19 pasekmėms sumažinti, nes pats planas buvo tvirtinamas tik protokoliniiais Vyriausybės sprendimais, nebuvo kriterijų, kuriais vadovaujantis priemonės buvo įtraukiamos arba neįtraukiamos į planą. Vyriausybė siekė išsaugoti mikroįmonių likvidumą, bet sukurtos taisyklės sudarė sąlygas subsidijomis pasinaudoti ir didelėms, ir vidutinėms įmonėms. Verslo ir žemės ūkio sektoriams valstybės pagalbai gauti buvo nustatomos nevienodais principais grįstos sąlygos, be to, neparinkus pakankamų kriterijų pareiškėjų finansinės būklės įvertinimui, valstybės lėšomis galėjo būti gelbėjamos ir sunkumus jau prieš pandemiją patiriančios įmonės. Nustatėme „formalaus“ pareiškėjų vertinimo, skiriant paramos lėšas žemės ūkio sektoriaus subjektams, atvejų.

[Skaityti daugiau](#)

VEIKLOS AUDITAS: UŽIMTUMO TARNYBOS VEIKLA DIDINANT UŽIMTUMĄ

(2021-12-22 NR. VAE-8)

Pandemijos metu Užimtumo tarnybai buvo pavestos papildomos funkcijos, susijusios su COVID-19 priemonių darbo vietų išlaikymui taikymu. Nesant tinkamo reglamentavimo, darbdaviams subsidijos už prastovas buvo mokamos neatsižvelgiant į veiklos apribojimus. Skiriant subsidijas darbdaviams, tarnybai nebuvo nustatyta pareiga vertinti jų pajamas, pelną ar nuostolį, kiek darbo vietų išlaikė, ar jiems draudžiama teikti paslaugas, ir pan. Visoms 10 atrinktų subsidijuotų sričių buvo taikyti tam tikri apribojimai, bet septynių sričių visi 36 atrinkti darbdaviai per antrąjį karantiną gavo subsidijas už prastovas (7 256 tūkst. Eur), nors jiems nebuvo draudžiama teikti paslaugas. 49 proc. atrinktų darbdavių, gavusių subsidijas po

prastovų, pajamos išaugo arba sumažėjo ne daugiau kaip 5 proc. Ne visi atrinkti darbdaviai iki 2021-09-01 išlaikė 50 proc. darbo vietų: 5 (iš 9) – gavusieji už prastovas ir 9 (iš 39) – po prastovų. Tuo pačiu metu skelbė prastovas ir registravo tokių pačių profesijų grupių laisvas darbo vietas 27 (iš 28) darbdaviai.

[Skaityti daugiau](#)

VEIKLOS AUDITAS: INSTITUCIJŲ PASIRENGIMAS REAGUOTI Į EKSTREMALIĄSIAUS SITUACIJAS

(2022-02-09 NR. VAE-1)

Ataskaitoje atkreiptas dėmesys į tobulintinus aspektus siekiant geresnio atsakingų institucijų pasirengimo reaguoti į iškilusias ekstremaliąsias situacijas. Turėtų būti patikslintos institucijų, koordinuojančių pasirengimą joms, kompetencijos ir atsakomybės. Siekiant užtikrinti sistemingą galimų pavojų ir grėsmių rizikos analizės vykdymą, turėtų būti paskirta institucija, koordinuojanti Nacionalinės rizikos analizės atlikimą. Užtikrinant, kad jos metu identifikuotiems didelės ir labai didelės rizikos pavojams valdyti būtų suplanuoti tinkami veiksmai, reikia numatyti Valstybinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano atnaujinimo ir peržiūros procesus, reglamentuoti šios situacijos galiojimo įvertinimą, leidžiantį nustatyti, ar faktinė situacija vis dar atitinka paskelbimo sąlygas ir kriterijus. Kad būtų pasirengta krizinėms situacijoms, turi būti nustatyti kriterijai, kuriais remiantis jas būtų galima identifikuoti ir konstatuoti.

[Skaityti daugiau](#)

VEIKLOS AUDITAS: SVEIKATOS PASLAUGŲ TVARUMO UŽTIKRINIMAS EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ METU

(2022-03-04 NR. VAE-2)

Pandemijos metu išryškėjo vietos, kurias labiausiai reikia stiprinti, norint užtikrinti šalies sveikatos sistemos atsparumą. Nustatyti atvejai, kai pandemijos metu trečdalis gyventojų susirgę nesikreipė į gydymo įstaigas, nors to reikėjo. Dažniausios nesikreipimo priežastys – eilės pas gydytojus (16,7 proc.) ir negalėjimas prisiskambinti į registratūrą

(14,1 proc.). Efektyvesniam COVID-19 pandemijos suvaldymui galėjo padėti didesnis privačių gydymo įstaigų pasitelkimas, su galimomis ekstremaliųjų situacijų rizikomis susietas sveikatos priežiūros specialistų rengimas. Turėtų būti tobulintinas ir medicinos atsargų kaupimo ir panaudojimo procesas. Daugiau dėmesio gydymo įstaigos turėtų skirti infekcijų kontrolės reikalavimų laikymuisi, pacientų registracijai ir nepageidaujamų įvykių fiksavimui, pacientų grįžtamojo ryšio (jų nuomonės) stebėsenai.

[Skaityti daugiau](#)

VERTINIMAS: COVID-19 PASEKMIŲ PSICHIKOS SVEIKATAI MAŽINIMAS

(2021-07-12 NR. VRE-2)

Per pandemiją apie 10 proc. daugiau asmenų kreipiasi į gydymo įstaigas dėl depresijos, nerimo ir reakcijos į didelį stresą sutrikimų. Bendras visuomenės streso lygis padidėjęs apie 2 kartus, o nerimo, pykčio, liūdesio jausmai yra išaugę apie 1,5 karto, lyginant su laikotarpiu iki pandemijos. Psichikos sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas dar nėra pakankamas. Pandemijos metu apsilankymų pas pirminės psichikos sveikatos priežiūros specialistus skaičius išaugo apie 17 proc., lyginant su 2019 m. Paslaugų laukimo eilės pas vaikų ir paauglių psichiatrus padidėjo 23 proc. Tiek suaugę, tiek vaikai psichikos sveikatos paslaugų dažnai turi laukti ilgiau nei 7 kalendorines dienas, nors būtent toks maksimalus terminas numatytas Sveikatos priežiūros įstaigų įstatyme. Sveikatos apsaugos ministerijos parengtas priemonių planas COVID-19 pasekmėms psichikos sveikatai mažinti – tobulintinas. Ministerija turėtų daugiau dėmesio skirti psichikos sveikatos paslaugų prieinamumui, gyventojų informavimui apie psichologinės pagalbos galimybes ir jų raštingumo psichikos sveikatos srityje stiprinimui. Problemas išspręsti ir pablogėjusią psichikos sveikatos situaciją valdyti padėtų ankstesnių auditų metu pateiktų rekomendacijų dėl paslaugų prieinamumo gerinimo, laukimo eilių valdymo ir specialistų trūkumo įgyvendinimas.

[Skaityti daugiau](#)

#1 Sausio–vasario mėn. auditoriai stebėjo Vyriausybės patvirtintas naujas įmonių likvidumo palaikymo ir ekonomikos skatinimo priemonės, susiejo esamus statistinius ekonominis rodiklius ir parengė susistemintą duomenų analizę. Lietuva dėl COVID-19 pandemijos 2020 m. nukentėjo mažiausiai ES: 2020 m. šalies realusis BVP sumažėjo 0,8 proc., o tai vienas mažiausių mažėjimo rodiklių Europos Sąjungoje (ES vidurkis – 6,2 proc.). Nepaisant to, per 2020 m. II–III ketv. valstybės skola padidėjo 6,2 mlrd. Eur.

[Skaityti daugiau](#)

#2 Balandžio mėn. pabaigoje auditoriai pastebėjo, kad 14 vykdomų valstybės pagalbos verslui priemonių, kurioms skirta 887 mln. Eur, reikšmingai prisideda suvaldant pandemijos padarinius ekonomikai. Viena priemonių – mokesčių atidėjimas 49 tūkstančiams ūkio subjektų (VMI atidėjo 410 mln. Eur mokesčių, o SODRA – beveik 119 mln. Eur įmokų). Dėl taikomų pagalbos priemonių 51 proc. sumažėjo įmonių bankrotų skaičius, bet neatmetama galimybė, kad pasibaigus valstybės pagalbai bankrotų skaičius gali didėti. Matomi teigiami pokyčiai darbo rinkoje – bedarbių skaičius kovo mėn. sumažėjo 6 proc. (17,2 tūkst.) – iki 259,8 tūkst.

[Skaityti daugiau](#)

#3 Gegužės mėn. pradžioje statistinė COVID-19 pasekmių valdymo analizė atskleidė, kad pandemijos pasekmėms mažinti 2020 m. buvo panaudota kiek daugiau nei 3 207 mln. Eur. Iš jų 46 proc. panaudota pagalbos priemonėms, skirtoms nuo pandemijos nukentėjusiems ūkio subjektams. Didžiausia dalis lėšų buvo skirta subsidijoms (beveik 935 mln. Eur) ir įmokų bei mokesčių atidėjimui (kiek daugiau nei 869 mln. Eur). Valstybės pagalba pasinaudojo 57 tūkst. paramos gavėjų. Žvelgiant į paramos gavėjus pagal jų veiklos sritis, konstatuota, kad daugiausiai pinigų buvo skirta įmonėms, kurių veikla apima didmeninę ir mažmeninę prekybą bei variklinių transporto priemonių ir motociklų remontą.

[Skaityti daugiau](#)

PASEKMIŲ VALDYMO ANALIZĖS

Reaguodama į COVID-19 pandemijos sukeltą krizę, Valstybės kontrolė sudarė auditorių darbo grupę, kuri analizavo Vyriausybės sprendimus, kovojant su koronaviruso sukeltomis pasekmėmis, dalyvavo bendrose kitų šalių audito institucijų iniciatyvose, pandemijos pasekmes vertinusiose tarptautiniu lygiu. 2021 m. kovo–rugsėjo mėn. buvo išleistos 5 analizės:

#4 Liepos mėn. pasisakyta, kad, palyginti su 2020 m. pradžia, pirmąjį 2021 m. ketvirtį užfiksuota 47,5 proc. mažiau bankrotų. Daugiausia bankroto procesų pradėta didmeninės ir mažmeninės prekybos (19,7 proc.) bei statybos (15,9 proc.) sektoriuose. Žemas bankrotų skaičius iš dalies teigiamas rodiklis, tačiau susirūpinimą kėlė tai, kad valstybės pagalba milijoninėmis sumomis skiriama įmonėms ant bankroto slenkščio.

Registruotas nedarbas šalyje mažėjo ketvirtą mėnesį iš eilės. Palyginti su 2021 m. pradžia, jis buvo žemesnis 2,3 proc. ir gegužę siekė 6,8 proc. Iš 239,5 tūkst. registruotų bedarbių net 42 proc., t. y. daugiau nei 100 tūkst. asmenų, yra ilgalaikiai bedarbiai. Dalis jų – 26 tūkst. – iki registracijos Užimtumo tarnyboje yra nedirbę dvejus ir daugiau metų. Šių bedarbių skaičius buvo didžiausias per pastarąjį dešimtmetį ir 2,6 karto didesnis, nei buvo 2020-aisiais. Tokį augimą gali lemti daug veiksnių: žema kvalifikacija arba jos neturėjimas, darbo pasiūlos ir paklausos regionuose neatitiktis, mažas gyventojų mobilumas ir nuo 2020 m. birželio mėn. mokama darbo paieškos išmoka.

[Skaityti daugiau](#)

#5 Rugsėjo mėn. pabaigoje atkreiptas dėmesys, kad 2020–2021 m. valstybė per įvairias COVID-19 paramos priemones skyrė per 3,6 mlrd. eurų, iš jų 3 mlrd. – išsaugoti verslo likvidumą. Paramos priemonėmis pasinaudojo per 58 tūkst. įmonių, iš jų 277-iose pradėtos ar vykdomos nemokumo procedūros. Bendra šių įmonių kreditinių įsipareigojimų valstybei suma (be subsidijų ir garantijų) – daugiau nei 39 mln. eurų.

Palyginus 2021 m. pirmojo pusmečio statistiką su 2020 m. tuo pačiu laikotarpiu fiksuojama 26,6 proc. mažiau juridinių asmenų bankrotų. Daugiausia jų paskelbta logistikos, nekilnojamojo turto ir kultūros srityse. Itin žemai bankrotų statistikai įtakos turėjo pandemijos metu priimtas teisinis reguliavimas, užtikrinęs galimybę karantino metu ir 3 mėn. po jo sunkumus patiriančioms įmonėms nepradėti bankroto.

[Skaityti daugiau](#)

VERTINTI SU PANDEMIJOS VALDYMU SUSIJĘ ASPEKTAI

VEIKLOS AUDITAS: AR UŽTIKRINAMA STUDIJŲ KOKYBĖ AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE

(2021-07-08 NR. VAE-6)

Paskelbus karantiną dėl COVID-19 pandemijos, 2020 m. visos 23 valstybinės aukštosios mokyklos organizavo mokymus dėstytojams dirbti nuotoliniu būdu. Studentų apklausos duomenimis, patenkinti arba visiškai patenkinti nuotolinio dėstymo kokybe buvo mažiau negu pusė jų ir manė, kad per antrąją pandemijos bangą (2020–2021 m.) nuotoliniam mokymui pasirengta geriau. Šio dėstymo kokybe labiau patenkinti kolegijų studentai.

[👁️ Skaityti daugiau](#)

VERTINIMAS: SLAUGOS IR SOCIALINĖS PASLAUGOS SENYVO AMŽIAUS ASMENIMS

(2021-09-15 NR. VRE-3)

Ligoninėse, teikiančiose slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugas, pastatų infrastruktūra turi būti pritaikyta asmenų izoliavimui, kad būtų galima užtikrinti kokybišką ir saugų slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugų teikimą, ypač aktualų per pandemiją.

[👁️ Skaityti daugiau](#)

FINANSINIS AUDITAS: PRIVALOMOJO SVEIKATOS DRAUDIMO FONDO 2020 METŲ KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ TEISINGUMO BEI LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO VERTINIMAS

(2021-10-01 NR. FAE-8)

Įstatymu nustatčius didinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų, dirbančių COVID-19 sąlygomis, pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientą ar mėnesinę algą, nebuvo apibrėžtas kitų darbo užmokesčio dalių nustatymas, todėl įstaigos darbo užmokesčių didino skirtingais būdais. Toks praktikų išsiskyrimas lėmė darbo užmokesčio didinimo netolygumus ir turėjo įtakos Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų poreikiui. Siekiant vienodos praktikos, Sveikatos apsaugos ministerija turi imtis teisinių nuostatų tikslinimo ar detalesnio jų aiškinimo.

[👁️ Skaityti daugiau](#)

VYKDYDAMI FISKALINĖS INSTITUCIJOS FUNKCIJAS, ATLIKĘ BIUDŽETO STEBĖSENOS VERTINIMĄ „DĖL EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO“

(2021-03-29 NR. BPE-1)

Atkreipėme dėmesį, kad COVID-19 valdymo priemonės su tiesioginiu poveikiu biudžeto balansui sudarė 80 proc., tuo tarpu euro zonoje jos sudarė tik 17 proc.

[👁️ Skaityti daugiau](#)

